

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

H O T Ă R Ă R E nr. _____

din _____

Chişinău

Cu privire la aprobarea proiectului de lege privind confiscarea civilă

Guvernul **HOTĂRĂŞTE**:

Se aprobă şi se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege privind confiscarea civilă.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:

Ministrul justiţiei

Ministrul finanţelor

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE privind confiscarea civilă

Capitolul I Dispoziții generale

Articolul 1. Scopul și domeniul de reglementare

(1) Scopul prezentei legi este apărarea intereselor statului și ale societății împotriva corupției, criminalității organizate, spălării banilor și finanțării terorismului, prin prevenirea și descurajarea activităților infracționale profitabile, asigurându-se că persoanele nu beneficiază de pe urma comportamentului ilicit al acestora.

(2) Prezenta lege reglementează temeiurile juridice, condițiile de inițiere și de desfășurare a procedurii de confiscare civilă a bunurilor.

(3) Prezenta lege se aplică bunurilor aflate pe teritoriul Republicii Moldova sau în afara teritoriului, deținute, direct sau indirect, de către cetățenii Republicii Moldova sau, în cazurile prevăzute de prezenta lege, de către cetățenii străini și apatrizi, precum și de către persoanele juridice rezidente sau nerezidente ale Republicii Moldova.

(4) Confiscarea civilă se aplică în conformitate cu prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale, Legii nr. 48/2017 cu privire la Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale și prezenta lege.

Articolul 2. Noțiuni principale

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni principale semnifică:

beneficiar efectiv - persoană fizică ce deține sau controlează în ultimă instanță o persoană fizică sau juridică ori beneficiar al unei societăți de investiții sau administrator al societății de investiții, ori persoană în al cărei nume se desfășoară o activitate sau se realizează o tranzacție și/sau care deține, direct sau indirect, dreptul de proprietate sau controlul asupra a cel puțin 25% din acțiuni sau din dreptul de vot al persoanei juridice ori asupra bunurilor aflate în administrare fiduciară;

bunuri - mijloace financiare, orice categorie de valori (active) corporale sau incorporeale, mobile sau imobile, tangibile sau intangibile, precum și acte sau alte instrumente juridice sub orice formă, inclusiv în format electronic ori digital, care atestă un titlu ori un drept, inclusiv orice cotă (interes) cu privire la aceste valori (active);

investigator financiar - angajat al Agenției de Recuperare a Bunurilor Infracționale care efectuează investigații financiare;

investigații financiare - totalitatea acțiunilor desfășurate de investigatorul financiar în conformitate cu prezenta lege și Legea nr. 48/2017 privind Agenția de Recuperare a

Bunurilor Infracționale, în scopul identificării bunurilor care nu sunt justificate din surse legale și care pot face obiectul confiscării civile;

membru de familie - soțul/soția, concubinul/concubina, copilul minor, inclusiv cel adoptiv sau persoana aflată la întreținere;

persoană apropiată – persoana înrudită prin sânge sau prin adopție (părinte, frate/soră, bunic/bunică, nepot/nepoată, unchi/mătușă) și persoana înrudită prin afinitate (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră);

persoană asociată - _persoană prin intermediul căruia subiectul prevăzut la art. 3 alin. (2) deține controlul sau prin intermediul căruia este beneficiarul în ultimă instanță asupra unuia sau mai multor bunuri ale acesteia.

Capitolul II **Condițiile confiscării civile**

Articolul 3. Condițiile și temeiurile confiscării civile

(1) Confiscarea civilă constă în trecerea, forțată și cu titlu gratuit, în proprietatea statului a bunurilor unei persoane atunci când instanța de judecată consideră că sunt motive întemeiate de a considera că aceste bunuri nu sunt justificate/obținute din surse legale. Confiscarea civilă se aplică dacă se constată o diferență ce depășește 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărâre de Guvern, dintre veniturile legale și bunurile deținute ale subiecților prevăzuți la alin. (2).

(2) Confiscării civile sunt supuse bunurile care nu pot fi justificate prin venitul legal al:

a) persoanelor care au fost condamnate pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 158, 165, 165¹, 168, 206, 206¹, 208¹, 217¹, 217³, 218 - 220, 236 - 240, 242¹-243, 248 - 249, 279, 283, 284, 324 - 328, 327, 328, 330², 332¹-335¹-și 362¹ din Codul penal, dacă nu a fost aplicată confiscarea extinsă;

b) persoanelor care au fost recunoscute în calitate de bănuite sau învinuite de comiterea infracțiunilor prevăzute la art. de art. 158, 165, 165¹, 168, 206, 206¹, 208¹, 217¹, 217³, 218 - 220, 236 - 240, 242¹- 243, 248 - 249, 279, 283, 284, 324 - 328, 327, 328, 330², 332¹- 335¹-și 362¹ Codul penal, dar urmărirea penală a fost încetată, clasată sau s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală și în cadrul urmăririi penale a fost aplicat sechestrul pe bunurile acestor persoane în scopul asigurării unei eventuale confiscări speciale și/sau confiscări extinse;

c) persoanelor care sunt bănuite, învinuite sau inculpate de comiterea unei infracțiuni dacă:

1. procesul penal a fost încetat în legătură cu expirarea termenului de prescripție, a intervenit decesul, a fost aplicată amnistia, sau liberarea de răspundere penală,

2. urmărirea penală a fost suspendată în caz de refuz de lipsire a persoanei de imunitate sau în caz de refuz de extrădare a persoanei de către un stat străin,

3. precum și în cazul existenței unei hotărâri a instanței de judecată de încetare a procesului penal pe aceleași temeiuri;

d) membrilor de familie sau persoanelor asociate unei persoane indicate la alin. (2) lit. a) - c);

e) subiecților declarării averii și intereselor personale în privința cărora a fost emis un act de constatare privind diferența substanțială între averea dobândită în timpul exercitării mandatelor, a funcției publice sau de demnitate publică și veniturile obținute și cheltuielile realizate în aceeași perioadă.

(3) Dacă dreptul de proprietate asupra bunurilor menționate la alin. (1) sau o parte a acestuia au fost transferate către o altă persoană fizică sau juridică, care știa sau ar fi trebuit să știe că scopul transferului dreptului de proprietate a fost de a evita o eventuală confiscare a bunurilor, atunci bunurile se confiscă de la persoana respectivă.

(4) În cazul în care bunurile menționate la alin. (1) nu mai există, nu pot fi găsite sau nu pot fi recuperate, se confiscă contravaloarea acestora.

Articolul 4. Subiecții cu drept de sesizare a instanței de judecată

(1) Cererea de chemare în judecată de confiscare civilă în cazurile prevăzute la art. 3 alin. (2) lit. a) - d) se depune de către Agenția de Recuperare a Bunurilor Infractionale și se examinează de un judecător/complet specializat, în condițiile prezentei legi.

(2) Cererea de chemare în judecată de confiscare civilă în cazurile prevăzute la art. 3 alin. (2) lit. e) se depune de către Autoritatea Națională de Integritate și se examinează de un judecător/complet specializat, în condițiile prezentei legi.

Articolul 5. Termenul de prescripție

(1) Cererea de chemare în judecată de confiscare civilă poate fi depusă în termen de:

a) 3 ani de la rămânerea definitivă a sentinței de condamnare;

b) 5 ani de la rămânerea definitivă a ordonanței de încetare a urmăririi penale, scoatere de sub urmărire penală sau, după caz, a hotărârii judecătorești prin care s-a dispus încetarea procesului penal;

c) 6 luni din momentul în care actul de constatare al Autorității Naționale de Integritate prin care se constată încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale de către persoana supusă verificării rămâne definitiv.

(2) Termenul de prescripție se suspendă în cazul revizuirii procesului penal sau reluării urmăririi penale.

(3) În cazul în care au fost adoptate mai multe hotărâri în raport cu subiectul supus investigației, termenul de prescripție se calculează de la data când ultima hotărâre a rămas definitivă.

Articolul 6. Raportul între procesul civil și procesul penal

(1) În cazul în care persoana este bănuită, învinuită de comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 3, procesul civil de confiscare poate fi inițiat doar după rămânerea definitivă a hotărârii instanței de judecată sau a ordonanței procurorului.

(2) Atunci când, în cursul unei proces de confiscare civilă aflat pe rolul instanței de judecată, persoană este bănuită sau învinuită de comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 3 alin. (2), procesul civil de confiscare continuă.

Capitolul III **Investigațiile financiare**

Articolul 7. Inițierea investigațiilor financiare

(1) Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale poate iniția investigațiile financiare din oficiu sau la sesizarea procurorului sau organului de urmărire penală după rămânerea definitivă a ordonanței de scoatere de sub urmărire penală, încetare și/sau clasare a urmăririi penale sau, după caz, a hotărârii instanței de judecată.

(2) Investigațiile din oficiu se inițiază dacă Agenția a fost sesizată de către persoane fizice sau juridice sau dacă în cadrul activității sale au fost stabilite circumstanțele prevăzute de prezenta lege.

(3) Investigațiile financiare se extind asupra bunurilor care au fost dobândite cu 10 ani înainte de pronunțarea actelor menționate în art. 3, dar nu mai mult de 5 ani până la pornirea urmăririi.

Articolul 8. Desfășurarea investigațiilor financiare

(1) Investigațiile financiare sunt efectuate de investigatorii financiari ai Agenției de Recuperare a Bunurilor Infracționale, în conformitate cu prevederile prezentei legi și ale Legii nr. 48/2017 privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale.

(2) În cadrul desfășurării investigațiilor financiare, investigatorul financiar este în drept:

a) să solicite de la persoane fizice și persoane juridice de drept public și privat, rezidente și nerezidente, cu titlu gratuit, documente, informații și explicații necesare pentru efectuarea investigațiilor financiare;

b) să inițieze cooperarea internațională cu autorități similare străine, organizații și asociații internaționale;

c) să solicite înghețarea bunurilor, în conformitate cu prevederile Legii nr. 48/2017 privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale.

(3) Procedura de efectuare a investigațiilor financiare este reglementată de metodologia, aprobată de Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale.

(4) La solicitarea investigatorului financiar, persoana care este proprietar al bunului sau beneficiar efectiv este obligat să prezinte în termen de 30 zile de la recepționarea solicitării, datele, informațiile, înscrisurile și documentele justificative referitor la sursele legale de dobândire a bunului investigat.

(5) În cazul în care persoana prevăzută la alin. (4) prezintă documente care confirmă sursele legale de dobândire a bunului investigat, investigatorul financiar recurge la verificarea subsecventă a sursei legale de dobândire a bunului respectiv cu referire la persoana de la care s-a asigurat transferul dreptului de proprietate către persoana de la alin. (4).

(6) Investigațiile financiare se efectuează în termen de cel mult 6 luni. Termenul de efectuare a controlului poate fi prelungit până la 18 luni ținând cont de complexitatea cazului, comportamentul părților și a autorităților relevante.

Articolul 9. Drepturile și obligațiile subiectului supus investigației financiare

(1) Subiectul supus investigației financiare are dreptul:

- a) de a fi informat despre efectuarea investigației și decizia finală;
- b) să prezinte date și informații suplimentare, pe care le consideră necesare, inclusiv evaluarea proprie a valorii reale a bunurilor;
- c) de a fi asistat de un reprezentant (un avocat sau un avocat stagiar);

(2) La solicitarea investigatorului financiar, subiectul supus investigației este obligat să prezinte documentele confirmatoare privind legalitatea veniturilor.

Articolul 10. Finalitatea investigațiilor financiare

(1) Dacă în cadrul controlului se constată că sunt temeiuri rezonabile de a considera că bunurile au fost dobândite în mod ilicit deoarece nu sunt justificate de veniturile legale ale subiectului supus controlului, investigatorul financiar înaintează cererea de chemare în judecată privind confiscarea civilă.

(2) Dacă în cadrul controlului se constată că bunurile dobândite sunt justificate de sursele legale ale subiectului supus controlului, investigatorul financiar încetează controlul, despre care fapt informează persoanele interesate și procurorul, dacă controlul a fost inițiat la sesizarea procurorului.

(3) În cazul în care se constată existența unei bănuieli rezonabile privind săvârșirea unei infracțiuni sau privind încălcarea legislației fiscale, la orice etapă a controlului, investigatorul financiar sesizează organul de urmărire penală sau, după caz, Serviciul Fiscal de Stat.

Capitolul IV

Procedura de confiscare civilă a valorii averii nejustificate în baza actului de constatare a Autorității Naționale de Integritate

Articolul 11. Condițiile prealabile de inițiere a procedurii de confiscare civilă

(1) Confiscarea civilă a averii nejustificate deținute de o persoană se solicită în urma constatării de către Autoritatea Națională de Integritate a unei diferențe substanțiale între averea dobândită în timpul exercitării mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică și veniturile obținute și cheltuielile realizate în aceeași perioadă de persoana supusă controlului.

(2) Constatarea diferenței substanțiale între averea dobândită în timpul exercitării mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică și veniturile obținute și cheltuielile realizate în aceeași perioadă de persoana supusă controlului se realizează în rezultatul efectuării de către Autoritatea Națională de Integritate a unui control al averii și al intereselor personale în condițiile Legii nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

Articolul 12. Inițierea procedurii de confiscare civilă și acțiunile conexe

(1) În situația în care se constată o diferență substanțială între averea dobândită în timpul exercitării mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică și veniturile obținute și cheltuielile realizate în aceeași perioadă de persoana supusă controlului, Autoritatea se adresează în instanța de judecată în vederea confiscării civile în folosul statului a valorii averii nejustificate. Acțiunea respectivă se depune în termen de 6 luni din momentul în care actul de constatare rămâne definitiv.

(2) Prin derogare de la prevederile art. 35 alin. (4) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, actul de constatare a existenței unei diferențe substanțiale între averea dobândită în timpul exercitării mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică și veniturile obținute și cheltuielile realizate în aceeași perioadă de persoana supusă controlului rămâne definitiv la expirarea termenului de contestare menționat la art. 36 alin. (1) din Legea nr. 132/2016 sau, dacă este contestat, în momentul în care acesta este menținut printr-o hotărâre judecătorească definitivă.

(3) Din momentul emiterii actului de constatare, persoana supusă controlului nu poate înstrăina și nici încheia alte acte juridice de dispoziție asupra bunurilor prevăzute la art. 90 alin. (2) lit. a și d) din Codul de executare. Interdicția menționată operează de drept și încetează la data:

a) expirării termenului de 6 luni din momentul în care actul de constatare rămâne definitiv, în situația în care în acest interval de timp Autoritatea nu a depus în instanță o acțiune prin care să solicite confiscarea civilă în folosul statului a valorii averii nejustificate;

b) rămânerii definitive a hotărârii judecătorești prin care acțiunea Autorității prevăzute la lit. a) a fost respinsă;

c) rămânerii definitive a hotărârii judecătorești emise în procedura de contencios administrativ în care a fost anulat integral actul Autorității prin care se constată o diferență substanțială între averea dobândită în timpul exercitării mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică și veniturile obținute și cheltuielile realizate în aceeași perioadă de persoana supusă controlului.

(4) În cazul în care interdicția prevăzută la alin. (3) vizează bunuri, drepturile reale asupra cărora se supun înregistrării, Autoritatea este obligată, cel târziu în ziua imediat următoare din momentul emiterii actului de constatare, să sesizeze posesorul registrului corespunzător cu privire la emiterea actului respectiv. Posesorul registrului urmează să noteze în acesta faptul emiterii de către Autoritate a actului de constatare a existenței unei diferențe substanțiale între averea dobândită în timpul exercitării mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică și veniturile obținute și cheltuielile realizate în aceeași perioadă de persoana supusă controlului, precum și interdicția legală de înstrăinare și de încheiere a altor acte juridice de dispoziție cu referire la bunul înregistrat pe numele persoanei supuse controlului. Prin excepție de la art. 436 alin. (1) din Codul civil, pentru efectuarea notării în condițiile prezentei prevederi nu este necesar consimțământul autentic al persoanei supuse controlului sau al oricărei alte persoane îndreptățite.

(5) În situațiile prevăzute la alin. (4), Autoritatea va solicita de la posesorul registrului corespunzător, subsecvent, notarea cu referire la bunul înregistrat pe numele persoanei supuse controlului a acțiunii judiciare intentate de Autoritate privind confiscarea civilă în folosul statului a valorii averii nejustificate.

(6) Radierea notărilor realizate în conformitate cu prevederile alin. (4) și (5) se realizează la cererea oricărei persoane interesate, care urmează să prezinte actele justificative ce ar confirma existența temeiurilor prevăzute la alin. (4) lit. a)-c).

Capitolul V

Executarea hotărârilor judecătorești

Articolul 14. Comunicarea hotărârilor judecătorești privind confiscarea civilă

Hotărârea judecătorească rămasă definitivă prin care se dispune confiscarea civilă se transmite Agenției de Recuperare a Bunurilor Infraționale sau Autorității Naționale de Integritate, spre informare, și Serviciului Fiscal de Stat spre executare.

Articolul 15. Procedura de executare a hotărârilor judecătorești

(1) În cazul în care se dispune confiscarea civilă, bunurile vor fi valorificate prin vânzare la licitație, în conformitate cu procedura stabilită de Guvern, sau, după caz, vor fi transmise în proprietatea statului.

(2) În cazul licitației, prețul de pornire nu poate fi mai mic decât valoarea bunului stabilită în baza expertizei.

(3) Procedura începută potrivit prevederilor prezentului articol continuă și împotriva moștenitorilor.

Capitolul VI

Dispoziții finale și tranzitorii

Articolul 16. - (1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării.

(2) Guvernul și autoritățile publice autonome, în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, vor elabora actele normative necesare în vederea punerii în aplicare a prezentei legi și vor aduce actele normative în concordanță cu aceasta.

Articolul 17. - La data intrării în vigoare a prezentei legi:

1. Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 245–246, art. 511), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

La articolul 34, alineatul (5) se abrogă;
Capitolul V se abrogă.

2. Articolul 224 din Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 309–320, art. 466) se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Instanța de judecată poate anula în totalitate un act administrativ individual în cazurile prevăzute la art. 141 alin. (2). În alte cazuri de nulitate, instanța de judecată poate anula în totalitate actul administrativ individual doar în situația în care aceasta a efectuat o analiză concretă cu privire la întrunirea, în cauza examinată, a cerinței prevăzute la art. 141 alin. (1) privind gravitatea viciului ce atrage nulitatea actului administrativ sau, după caz, a cerinței prevăzute la art. 141 alin. (3) privind caracterul determinant al părții lovite de nulitate din cuprinsul actului administrativ, și a ajuns la concluzia întrunirii acestora. Cu ocazia motivării hotărârilor în fond în conformitate cu prevederile art. 226, argumentarea opțiunii instanței de judecată pentru anularea în totalitate a actului administrativ individual în detrimentul soluției de anulare parțială a acestuia este obligatorie.”.

3. Articolul 5 din Legea nr. 48/2017 privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 155-161 art. 251) se completează cu litera j), cu următorul cuprins:

„j) efectuarea investigațiilor financiare și înaintarea în instanța de judecată a cererilor de confiscare civilă”.

4. Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

Articolul 210 din se completează cu alineatul (2¹), cu următorul cuprins:

„(2¹) În cazul sesizării pentru efectuarea investigațiilor financiare în conformitate cu Legea cu privire la confiscare civilă, sechestrul asupra bunurilor se menține și după încetarea procesului penal sau scoaterea persoanei de sub urmărire penală, pe un termen de 6 luni de la rămânerea definitivă a hotărârii.”;

Codul se completează cu articolul 285¹, cu următorul cuprins:

„**Articolul 285¹**. Sesizarea privind desfășurarea investigațiilor financiare legate de confiscarea civilă a bunurilor

La încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea de sub urmărire penală, procurorul sesizează Agenția de Recuperare a Bunurilor infraționale în vederea efectuării investigațiilor financiare pentru confiscarea civilă a bunurilor.”.

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de lege privind confiscarea civilă

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege privind confiscarea civilă a fost elaborat de Ministerul Justiției, cu suportul Agenției de Recuperare a Bunurilor Infracționale din cadrul Centrului Național Anticorupție și al Autorității Naționale de Integritate.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Fortificarea mecanismului legal de confiscare în folosul statului a bunurilor deținute ilicit de persoane este o direcție prioritară de intervenție în efortul de consolidare a activității de combatere a faptelor de corupție și a beneficierii de rezultatele unor asemenea fapte, având, spre deosebire de alte măsuri întreprinse în acest context (dar și în contextul mai larg al reformelor în domeniul sectorului justiției), și un pronunțat caracter restaurativ de echitate socială, prin faptul că asigură restituirea către stat (și deci în folosul societății) a bunurilor obținute de persoane particulare într-o manieră injustă, prin fraudarea normelor legale și a interesului public.

Fiind sesizată importanța realizării unor pași determinanți în domeniul dat, urmează a se preciza faptul că implementarea unui set de măsuri ce ar viza administrarea bunurilor sechestrate și mecanismul legal de confiscare a fost prevăzută ca o acțiune distinctă în cadrul *Planului măsurilor pentru limitarea influenței excesive a intereselor private asupra vieții economice, politice și publice (Planul național de deoligarhizare)*, aprobat de către Comisia Națională pentru Integrare Europeană la data de 26 mai 2023 (acțiunea 4.2 „*Consolidarea mecanismului de gestionare și valorificarea a bunurilor sechestrate, mecanismului de confiscare și executare a confiscării bunurilor pe cauze penale, și calcularea și recuperarea prejudiciului cauzat statului prin infracțiuni.*”). Alături de acesta, modificarea legislației în vederea punerii în aplicare a mecanismului de confiscare civilă, ca direcție particulară de intervenție, este prevăzută în cadrul *Planului de acțiuni pentru implementarea măsurilor propuse de către Comisia Europeană în Avizul său privind cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană*, aprobat de către Comisia Națională pentru Integrare Europeană pe data de 4 august 2022 (acțiunea nr. 2 din cadrul măsurii 5.2 „*Instituirea un pachet legislativ privind recuperarea activelor și un cadru cuprinzător pentru combaterea criminalității financiare și a spălării banilor, asigurând conformitatea legislației privind combaterea spălării banilor cu standardele Grupului de Acțiune Financiară Internațională (GAFI)*”).

În contextul acestor angajamente asumate la nivel guvernamental, prezentul proiect

a fost elaborat în vederea transpunerii în practică a acestora, prin intermediul a două căi alternative, dar și complementare de realizare a confiscării civile și anume prin intermediul:

1. demersurilor corespunzătoare înaintate de către Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale (în cazul persoanelor învinuite de comiterea anumitor categorii de infracțiuni prevăzute de Codul penal, care fie au fost condamnate în cadrul proceselor penale intentate în privința acestora, însă fără a se dispune confiscarea extinsă a bunurilor acestora de către instanța de judecată, fie, în privința acestora, urmărirea penală a fost încetată sau s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală și în cadrul urmăririi penale a fost aplicat sechestrul pe bunurile lor în scopul asigurării unei eventuale confiscări speciale și/sau confiscări extinse);

2. demersurilor înaintate de către Autoritatea Națională de Integritate în contextul constatării de către aceasta a existenței unei diferențe substanțiale între averea dobândită în timpul exercitării mandatelor, a funcției publice sau de demnitate publică și veniturile obținute și cheltuielile realizate în aceeași perioadă de către subiectul supus verificării.

Urmează a se preciza că cu această ocazie a fost analizată și situația actuală cu privire la activitatea acestor două autorități, precum și deficiențele depistate în practica de implementare a cadrului normativ relevant pentru activitatea Agenției de Recuperare a Bunurilor Infraționale și a Autorității Naționale de Integritate, astfel încât în cuprinsul proiectului au fost incluse și un șir de prevederi menite să redreseze situația legată de aceste aspecte problematice.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul de lege privind confiscarea civilă, fiind compus structural din mai multe capitole, din punct de vedere ideatic poate fi secționat în 3 părți:

1. prima parte include în sine un bloc de prevederi generice, care sunt comune ambelor modalități practice de confiscare civilă a bunurilor, ce sunt reglementate în continuare în cadrul proiectului (confiscarea civilă inițiată de Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale (ARBI) și cea inițiată de Autoritatea Națională de Integritate (ANI), și vizează prevederile de la **cap. I (dispoziții generale)**, unde sunt prevăzute scopul și domeniul de reglementare al legii, dar și definițiile unui șir de noțiuni utilizate în cuprinsul legii) și **II (condițiile de confiscare civilă)**, în cadrul căruia sunt reglementate temeiurile/condițiile legale pentru inițierea procedurii de confiscare civilă; subiecții împuterniciți de lege să inițieze procedurile de confiscare civilă; termenul de prescripție pentru inițierea acțiunilor de confiscare civilă; precum și aspecte practice legate de raportul dintre procesul civil de confiscare și un eventual proces penal care ar viza același subiect responsabil, dar și de regimul juridic al probelor utilizate în cele două tipuri de procese);

2. a doua parte vizează nemijlocit blocul de prevederi referitor la procedura de confiscare civilă ce se inițiază de ARBI (**cap. III - Procedura de confiscare civilă a bunurilor precedată de existența unui proces penal**), care include în sine reglementări referitoare la investigațiile financiare în privința bunurilor ilicite; prevederi specifice

procesului civil de confiscare civilă și executării hotărârilor judecătorești;

3. a treia parte urmărește a reglementa procedura de confiscare civilă ce se inițiază de ANI (**cap. IV - Procedura de confiscare civilă a valorii averii nejustificate în baza actului de constatare a Autorității Naționale de Integritate**), în cadrul acesteia fiind consacrate prevederi referitoare la condițiile prealabile de inițiere a procedurii de confiscare civilă, precum și la inițierea nemijlocită a procedurii de confiscare civilă și acțiunile conexe necesare de întreprins în acest sens. Cu referire la acest bloc de prevederi din proiectul de lege se va reține faptul că el (spre deosebire de celelalte blocuri de prevederi din proiectul de lege) are o natură duală prin prisma originii normelor incluse în cuprinsul lui. Astfel, un șir de prevederi din acest compartiment al proiectului sunt preluate, cu unele modificări de ordin conceptual, din actuala *Lege nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate* sau, după caz, reprezintă norme juridice derogatorii de la prevederile corespunzătoare din *Legea nr. 132/2016*, urmărindu-se prin aceasta consacrarea unei reglementări unitare a acestei proceduri particulare inițiate de ANI și excluzându-se premisele unor dublări de reglementare a aceluiași aspecte juridice. O altă categorie de prevederi din compartimentul dat au un caracter inedit (se au în vedere aici prevederile referitoare la interdicția de înstrăinare și de încheiere a altor acte de dispoziție în privința anumitor categorii de bunuri ale persoanei la care a fost depistată existența unei averi nejustificate).

Cu referire nemijlocită la prevederile din proiect venim cu următoarele explicații și detalieri.

Definițiile noțiunilor cuprinse în cadrul **art. 2** din proiect au fost incluse în proiect (cu toate că majoritatea din acestea beneficiază de definiții legale în cadrul altor acte normative) cu scopul de a consacra sensurile proprii contextului în care acestea sunt utilizate pe parcursul textului legii. Acest exercițiu se prezintă a fi util mai ales în cazurile unor noțiuni care beneficiază de două sau mai multe definiții legale în cadrul unor acte normative diferite, ceea ce inevitabil ridică semne de întrebare cu privire la sensul proxim vizat de prezentul proiect. Spre exemplu, noțiunea de „bunuri” beneficiază de o definiție legală atât în cuprinsul *Codului civil* (art. 455 alin. (1) din cod stabilind că „(1) Bunuri sunt toate lucrurile susceptibile apropierii individuale sau colective și drepturile patrimoniale.”), cât și cuprinsul *Codului penal* (art. 132¹ din cod stabilind că „Prin bunuri, în sensul art. 106, 106¹, 243 și 279, se înțeleg mijloace financiare, orice categorie de valori (active) corporale sau incorporale, mobile sau imobile, tangibile sau intangibile, precum și acte sau alte instrumente juridice sub orice formă, inclusiv în format electronic ori digital, care atestă un titlu ori un drept, inclusiv orice cotă (interes) cu privire la aceste valori (active).”), precum și în cadrul altor acte normative. Noțiunea de „membri de familie” beneficiază de o definiție legală atât în cadrul art. 2 din *Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale*, cât și în cuprinsul art. 133¹ din *Codul penal*. În acest context, se prezintă ca fiind esențial o definiție clară a sensului în care sunt folosite aceste norme în cadrul prezentului proiect de lege, alături de alte noțiuni, care sunt specifice doar acestuia.

În ceea ce privește aspectele legate de mecanismul de confiscare civilă inițiat de

ARBI, **art. 3 alin. (2)** din proiectul de lege stabilește că vor fi supuse confiscării civile pe această cale bunurile care nu pot fi justificate prin venitul legal al:

- persoanelor care au fost condamnate pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 158, 165, 165/1, 166/1, 168, 206, 206¹, 217¹, 217³, 218, 220, 236 - 239-240, 242¹-243, 248 - 249, 279, 283, 284, 324 - 329, 327-328, 332¹-335¹ și 362¹ din Codul penal, dacă în cadrul procesului nu a fost aplicată confiscarea extinsă;

- persoanelor care au fost recunoscute în calitate de bănuit sau învinuit de comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 158, 165, 165¹, 166¹, 168, 206, 206¹, 217¹, 217³, 218, 220, 236 - 239-240, 242-243, 248 - 249, 279, 283, 284, 324 - 329, 327-328, 332¹-335¹ și 362¹ din Codul penal, dar urmărirea penală a fost încetată sau s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală și în cadrul urmăririi penale a fost aplicat sechestrul pe bunurile acestor persoane în scopul asigurării unei eventuale confiscări speciale și/sau confiscări extinse;

- persoanelor care sunt bătute sau învinuite de comiterea unor infracțiuni, dacă procesul penal a fost încetat (pe temeiuri de nereabilitare) sau în cazurile în care a survenit una din circumstanțele prevăzute la art. 275 pct. 4) - 9) din Codul de procedură penală (ex. a expirat termenul de prescripție, a intervenit decesul persoanei) sau urmărirea penală a fost suspendată în legătură cu refuzul ridicării imunității sau persoana respectivă a fost liberată de răspundere penală, precum și în cazul existenței unei hotărâri a instanței de judecată de încetare a procesului penal pe aceleași temeiuri;

- membrilor de familie sau persoanelor asociate unei persoane din categoriile indicate anterior.

! Prin extensie, proiectul de lege prevede și faptul că bunurile respective vor fi confiscate și de la persoane terțe, în măsura în care dreptul de proprietate/o parte a acestuia au fost transferate către o altă persoană fizică sau juridică, care știa sau ar fi trebuit să știe că scopul transferului dreptului de proprietate a fost de a evita o eventuală confiscare a bunurilor de la proprietarul inițial. În cazul în care bunurile date nu mai există, nu pot fi găsite sau nu pot fi recuperate, se va confisca contravaloarea acestora.

În continuare, **art. 6** din proiectul de lege abordează situații particulare care pot apărea în practica implementării prevederilor prezentei legi și anume în legătură cu coexistența unui proces civil de confiscare civilă și a unui proces penal, ambele vizând același subiect și aceleași fapte. În situațiile date, în cazul în care persoana este bănuită, învinuită de comiterea infracțiunilor enumerate anterior, procesul civil de confiscare poate fi inițiat după rămânerea definitivă a hotărârii instanței de judecată sau a ordonanței procurorului. Atunci când, în cursul unei proceduri de confiscare civilă aflate pe rolul instanței de judecată, persoană este bănuită, învinuită de comiterea infracțiunilor menționate, procesul civil de confiscare va continua.

Prevederile subsecvente, din cuprinsul capitolului III al proiectului de lege, stabilesc cadrul funcțional de constatare a faptului că bunurile unei persoane au fost dobândite în mod ilicit și pașii subsecvenți necesari de întreprins.

Astfel, prin intermediul proiectului se prevede faptul că colectarea de informații despre activele unei persoane, despre circumstanțele dobândirii și transferului dreptului de proprietate asupra acestora, în scopul de a acumula datele necesare pentru a lua o

decizie privind confiscarea civilă a acestora se va realiza în cadrul unor proceduri de investigații financiare asupra bunurilor persoanei supuse controlului, desfășurate de către funcționari specializați în materia dată din cadrul ARBI - investigatorii financiari. În contextul examinării unui caz particular, investigatorii nu se vor limita la controlul asupra bunurilor persoanei vizate de cazul respectiv, ci vor realiza și controlul bunurilor membrilor de familie/concubinilor, precum și persoanelor asociate acesteia. Intervalul temporal asupra căruia se va răsfrânge controlul realizat de investigatorul financiar va reprezenta perioada de timp de 10 ani de zile ce precede momentul emiterii actului declanșator al investigațiilor ARBI legate de confiscarea civilă a bunurilor (unul din actele ce rezultă din prevederile art. 3 alin. (2) din proiectul de lege).

Investigația financiară va putea fi inițiată în două modalități: fie din oficiu de către ARBI (în baza unor sesizări din partea unor persoane fizice sau juridice, cărora le sunt cunoscute cazuri/circumstanțe care ar putea duce la confiscarea civilă a unor bunuri), fie la sesizarea procurorului după rămânerea definitivă a ordonanței de scoatere de sub urmărire penală sau încetare a urmăririi penale.

În procesul de desfășurare a controlului averii, investigatorul financiar va beneficia de un statut legal și de atribuții care îi vor permite acestuia să întreprindă orice măsuri permise de lege și să solicite oricăror persoane fizice sau persoane juridice de drept public ori de drept privat, inclusiv instituțiilor financiare, cu titlu gratuit, documente și informații necesare pentru efectuarea controlului. Investigatorul financiar va putea, de asemenea, să solicite informațiile necesare pentru efectuarea controlului și de la autoritățile competente ale altor state, precum și de la organizații și asociații internaționale, în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. În caz de necesitate, pentru a asigura eficiența procedurilor subsecvente de confiscare a bunurilor persoanei, investigatorul financiar va putea dispune, pe perioada desfășurării investigațiilor financiare, înghețarea bunurilor în conformitate cu prevederile Legii nr. 48/2017 privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infractionale.

Dacă investigatorul financiar constată în cadrul controlului că sunt temeiuri rezonabile de a considera că bunurile au fost dobândite în mod ilicit deoarece nu sunt justificate de veniturile legale ale subiectului supus controlului, acesta va pregăti materialele în vederea înaintării cererii de chemare în judecată privind confiscarea civilă. În cazul în care rezultatele investigațiilor vor duce la concluzia adversă, investigatorul financiar va înceta controlul, despre care fapt va informa persoanele interesate și procurorul, dacă controlul a fost inițiat la sesizarea procurorului.

Cu referire la prevederile din cuprinsul capitolului IV, care au ca scop reglementarea aspectelor legate de confiscarea civilă inițiată de ANI, poate fi reținut faptul că reglementările din proiect, în esență, reiau mecanismul existent la moment (astfel cum reiese din art. 34 alin. (5) din *Legea nr. 132/2016*), care la fel abilitează Autoritatea să se adreseze în instanța de judecată de la sediul Autorității în vederea încasării în folosul statului a valorii averii nejustificate sau a confiscării acesteia. Inovațiile/aspectele revizuite aduse prin intermediul proiectului vizează următoarele:

- o schimbare de paradigmă va viza și competența jurisdicțională de examinare a

actelor ANI prin care se constată existența unei diferențe substanțiale între averea dobândită în timpul exercitării mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică și veniturile obținute și cheltuielile realizate în aceeași perioadă de persoana supusă controlului. Astfel, pe viitor această categorie de acțiuni de asemenea va fi examinată de către Judecătoria Anticorupție, care urmează a fi constituită în viitor;

- pe viitor se va prevedea, prin derogare de la prevederile art. 35 alin. (4) din *Legea nr. 132/2016*, că în cazul particular al actelor de constatare a existenței unei diferențe substanțiale între averea dobândită în timpul exercitării mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică și veniturile obținute și cheltuielile realizate în aceeași perioadă de persoana supusă controlului, acestea rămân definitive la expirarea termenului de contestare menționat la art. 36 alin. (1) din *Legea nr. 132/2016* sau, dacă sunt contestate, în momentul în care hotărârea judecătorească prin care aceste acte se mențin devine definitivă (spre deosebire de situația actuală, când acest act rămâne definitiv în momentul în care hotărârea judecătorească devine irevocabilă). Această intervenție vine să asigure un spor de celeritate pentru executarea practică a actelor ANI, urmărind totodată să asigure alinierea soluției în speță la cerințele de ordin constituțional privind caracterul obligatoriu al hotărârilor judecătorești definitive, cuprinse în art. 120 din *Constituția Republicii Moldova*;

- o inovație în legătură cu mecanismul de confiscare civilă inițiat de ANI va reprezenta și faptul că, pe viitor, Autoritatea nu va fi pusă în situația ca aceasta să aplice orice măsuri de asigurare necesare asupra bunurilor atunci când va constata o diferență substanțială între veniturile obținute, cheltuielile realizate și averea dobândită a persoanei supuse controlului (astfel cum este stabilit acum prin intermediul art. 34 alin. (5) din *Legea nr. 132/2016*). În schimbul soluției actuale, proiectul vine să stabilească o interdicție legală, care va opera de drept (fără necesitatea emiterii unor acte speciale în acest sens de ANI), astfel încât din momentul emiterii actului de constatare, persoana supusă controlului nu va putea înstrăina și nici încheia alte acte juridice de dispoziție asupra bunurilor prevăzute la art. 90 alin. (2) lit. a și d) din *Codul de executare*. Măsura dată vine să asigure într-o modalitate mai eficientă integritatea patrimoniului persoanei vizate și să excludă potențialele tentative de eludare a unor măsuri de indisponibilizare a bunurilor, care ar urma să fie reînnoite periodic. Urmează a se preciza în acest context că subiectul supus controlului de către ANI va putea în continuare să încheie acte de conservare și de administrare (astfel cum sunt acestea definite în cuprinsul art. 311 din *Codul civil*) cu referire la aceste bunuri ale sale, astfel încât o obișnuită punere în valoare a acestor bunuri, precum și conservarea/păstrarea acestora va putea fi realizată de către subiecții respectivi. Suplimentar la aceasta, interdicția prevăzută de lege nu se va răsfrânge asupra bunurilor de la art. 90 alin. (2) lit. b) și c) din *Codul de executare* (bunurile care se află în proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie, precum și bunurile grevate de o garanție (gaj sau ipotecă)), reieșindu-se din considerentul că în aceste situații sunt implicate și drepturile/interesele concurente ale unor alte persoane, care ar putea fi în mod cert afectate de aceste restricții legale.

Cu referire la prevederile din cadrul dispozițiilor finale și tranzitorii, remarcăm faptul

că proiectul de lege stabilește că acesta va intra în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Această derogare de la regula generală consacrată în cuprinsul art. 56 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative (potrivit căreia actele normative intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova) este cauzată de faptul că proiectul dat este elaborat în contextul unor angajamente internaționale ale Republicii Moldova (a se vedea în acest sens documentele de politici care prevăd sarcina elaborării acestui proiect, menționate anterior în cuprinsul notei informative), cu termeni restrânși alocați pentru implementarea acțiunilor asumate.

Totodată, în cuprinsul dispozițiilor finale și tranzitorii sunt incluse și un șir de intervenții în cadrul legislativ conexe (*Codul de procedură penală al Republicii Moldova; Legea nr. 48/2017 privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale; Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate etc.*), scopul cărora este de a asigura ralierea prevederilor acestor acte normative la soluțiile consacrate prin intermediul prezentului proiect. O atenție particulară ar putea fi atrasă asupra prevederilor cu care se propune a fi completat Codul administrativ al Republicii Moldova. Astfel, prin intermediul proiectului se propune a se completa articolul 224 din *Codul administrativ* cu un alineat distinct, care ar stabili că instanța de judecată va putea anula în totalitate un act administrativ individual în cazurile prevăzute la art. 141 alin. (2). În alte cazuri de nulitate, instanța de judecată va putea anula în totalitate actul administrativ individual doar în situația în care aceasta a efectuat o analiză concretă cu privire la întrunirea, în cauza examinată, a cerinței prevăzute la art. 141 alin. (1) privind gravitatea viciului ce atrage nulitatea actului administrativ sau, după caz, a cerinței prevăzute la art. 141 alin. (3) privind caracterul determinant al părții lovite de nulitate din cuprinsul actului administrativ, și a ajuns la concluzia întrunirii acestora. Cu ocazia motivării hotărârilor în fond în conformitate cu prevederile art. 226, argumentarea opțiunii instanței de judecată pentru anularea în totalitate a actului administrativ individual în detrimentul soluției de anulare parțială a acestuia va fi obligatorie. Soluția dată, ce se propune a fi consacrată expres la nivel legislativ, urmărește să asigure o mai bună valorificare a prevederilor din *Codul administrativ* care oferă instanței de judecată, cu ocazia examinării unei acțiuni în contestare, și opțiunea de a anula în parte actul administrativ individual contestat (în cazul unor temeuri de nulitate ce nu ar afecta valabilitatea întregului act administrativ), excluzând totodată și situații abuzive când actele administrative ar fi anulate în totalitate pentru temeuri minore. Această intervenție prezintă în particular relevanță în contextul obiectului prezentului proiect, care urmărește printre altele și o impulsționare suplimentară a procedurilor judiciare în legătură cu actele administrative ale Autorității Naționale de Integritate, care în condițiile actuale ar putea fi afectate de asemenea anulări integrale ale actelor de constatare ale ANI pentru omisiuni minore din punct de vedere al dreptului administrativ.

4. Fundamentarea economico-financiară

Pentru implementarea prevederilor prezentului proiect nu va fi necesară alocarea

unor sume de bani suplimentare din contul bugetului de stat.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

În urma adoptării proiectului de lege va fi necesară adoptarea/ajustarea unor acte normative de către Guvern și Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, proiectul de Lege a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, compartimentul **Transparența decizională**, directoriul **Proiecte de acte normative remise spre coordonare** și pe platforma www.particip.gov.md.

7. Constatările expertizei anticorupție

-

Ministră

Veronica MIHAILOV-MORARU

CERERE nr. 01/7915 din 05.09.2023
privind înregistrarea de către Cancelaria de Stat
a proiectului Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege
privind confiscarea civilă

Nr. crt.	Criterii de înregistrare	Nota autorului
1.	Categoria și denumirea proiectului	<i>Proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege privind confiscarea civilă</i>
2.	Autoritatea care a elaborat proiectul	<i>Ministerul Justiției</i>
3.	Justificarea depunerii cererii	-----
4.	Lista autorităților și instituțiilor a căror avizare este necesară	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cancelaria de Stat 2. Ministerul Finanțelor 3. Autoritatea Națională de Integritate 4. Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale 5. Procuratura Generală 6. Consiliul Superior al Magistraturii 7. Consiliul Superior al Procurorilor 8. Uniunea Avocaților din Moldova 9. Agenția Servicii Publice 10. Centrul Național Anticorupție
5.	Termenul-limită pentru depunerea avizelor/expertizelor	<i>10 zile lucrătoare din momentul recepționării proiectului de către destinatari</i>
6.	Persoana responsabilă de promovarea proiectului	<i>Ion Glavan, consilier, Cabinetul ministrului, Ministerul Justiției;</i> <i>Tel.: (022)201469,</i> <i>E-mail: ion.glavan@justice.gov.md</i>
7.	Anexe	<ol style="list-style-type: none"> 1. Proiectul Hotărârii Guvernului; 2. Nota informativă
8.	Data și ora depunerii cererii	
9.	Semnătura	